

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

14 januari 2015

WETSVOORSTEL

**tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek
wat de globale erfovereenkomst
over een niet-opgevallenen
nalatenschap betreft**

(ingediend door mevrouw Sarah Smeyers en
de heer Gilles Foret c.s.)

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

14 janvier 2015

PROPOSITION DE LOI

**modifiant le Code civil
en ce qui concerne le pacte
successoral global relatif
à une succession non ouverte**

(déposée par Mme Sarah Smeyers et
M. Gilles Foret et consorts)

SAMENVATTING

Dit wetsvoorstel strekt ertoe een globale erfovereenkomst mogelijk te maken. Hierbij stellen ouders tijdens hun leven, samen met hun kinderen, een rechtszekere regeling op waarbij eenieder weet waar hij of zij aan toe is. Aldus kan een meer billijke regeling tot stand komen en worden gerechtelijke procedures voorkomen.

RÉSUMÉ

Cette proposition de loi vise à instaurer la possibilité de rédiger un pacte successoral global. Celui-ci permet aux parents de régler leur succession, de leur vivant et avec leurs enfants, en veillant à assurer la sécurité juridique requise, afin que chacun sache à quoi s'en tenir. Cette façon de procéder offre une plus grande équité et évite les procédures judiciaires.

N-VA	:	Nieuw-Vlaamse Alliantie
PS	:	Parti Socialiste
MR	:	Mouvement Réformateur
CD&V	:	Christen-Democratisch en Vlaams
Open Vld	:	Open Vlaamse liberalen en democraten
sp.a	:	socialistische partij anders
Ecolo-Groen	:	Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
cdH	:	centre démocrate Humaniste
VB	:	Vlaams Belang
PTB-GOI	:	Parti du Travail de Belgique – Gauche d'Ouverture
FDF	:	Fédéralistes Démocrates Francophones
PP	:	Parti Populaire

Afkortingen bij de nummering van de publicaties:

DOC 54 0000/000: Parlementair document van de 54e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer
 QRVA: Schriftelijke Vragen en Antwoorden
 CRIV: Voorlopige versie van het Integraal Verslag
 CRABV: Beknopt Verslag
 CRIV: Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen)

PLEN: Plenum
 COM: Commissievergadering
 MOT: Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)

Abréviations dans la numérotation des publications:

DOC 54 0000/000: Document parlementaire de la 54e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif
 QRVA: Questions et Réponses écrites
 CRIV: Version Provisoire du Compte Rendu intégral
 CRABV: Compte Rendu Analytique
 CRIV: Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)

PLEN: Séance plénière
 COM: Réunion de commission
 MOT: Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)

Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers

Bestellingen:
 Natieplein 2
 1008 Brussel
 Tel.: 02/ 549 81 60
 Fax: 02/549 82 74
 www.dekamer.be
 e-mail: publicaties@dekamer.be

De publicaties worden uitsluitend gedrukt op FSC gecertificeerd papier

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants

Commandes:
 Place de la Nation 2
 1008 Bruxelles
 Tél.: 02/ 549 81 60
 Fax: 02/549 82 74
 www.lachambre.be
 courriel: publications@lachambre.be

Les publications sont imprimées exclusivement sur du papier certifié FSC

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Dit wetsvoorstel herneemt, met enkele wijzigingen, de tekst van wetsvoorstel DOC 53 2788/001.

Principe

Dit wetsvoorstel komt voort uit een initiatief van de Koninklijke Federatie van Notarissen, die een commissie heeft belast zich te buigen over de modernisering van het hele erfrecht. Dit wetsvoorstel werd voorgesteld op een Notarieel Congres in Ciney in september 2011 en voegt een nieuw artikel 1080/1 van het Burgerlijk Wetboek in.

Dit wetsvoorstel heeft als bedoeling een globale erfovereenkomst mogelijk te maken. Die globale erfovereenkomst of globaal pact heeft als bedoeling om ouders de mogelijkheid te bieden om tijdens hun leven, samen met hun kinderen, een rechtszekere regeling op te stellen waarbij eenieder weet waar hij of zij aan toe is.

Het voordeel van een dergelijke regeling is dat gerechtelijke procedures voorkomen kunnen worden, maar vooral dat er een meer billijke regeling tot stand zal komen.

De betrokkenen zelf kunnen immers beter de eerlijkheid en het evenwicht van een bereikt akkoord inschatten, dan de wet of een rechter in een procedure achteraf. Dit alles dient dan uiteraard wel gepaard te gaan met een goede voorlichting en een degelijke redactie van het akkoord.

Het komt erop neer dat de ouder(s) op een bepaald moment samen met de kinderen een lijn kunnen trekken onder het verleden. Dat wil zeggen dat ze op dat moment allemaal akkoord zijn met de stelling dat iedereen tot op dat moment evenveel gekregen heeft en vanaf dat ogenblik op gelijke voet staan.

Het basisidee van dit wetsvoorstel is dan ook dat de schenkingen die in de overeenkomst worden opgenomen, geen aanleiding meer kunnen geven tot inbreng en/of inkorting.

Er zullen twee soorten overeenkomsten mogelijk zijn:

- enerzijds zou de vader of de moeder een erfovereenkomst in authentieke vorm kunnen opstellen, op voorwaarde dat alle vermoedelijke neerdalende erfgenamen in rechte hierbij betrokken zijn;

DÉVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

La présente proposition de loi reprend, en l'adaptant, le texte de la proposition de loi DOC 53 2788/001.

Principe

La présente proposition de loi découle d'une initiative de la Fédération royale des notaires, qui a chargé une commission de se pencher sur la modernisation de l'ensemble du droit successoral. La présente proposition de loi a été proposée lors d'un Congrès des notaires à Ciney en septembre 2011 et insère un article 1080/1 dans le Code civil.

La présente proposition de loi vise à instaurer la possibilité de rédiger un pacte successoral global. Ce dernier permet aux parents de régler leur succession, de leur vivant et avec leurs enfants, en veillant à assurer la sécurité juridique requise, afin que chacun sache à quoi s'en tenir.

Une telle convention permet non seulement d'éviter les procédures judiciaires, mais aussi et surtout d'assurer un règlement plus équitable de la succession.

Les intéressés peuvent en effet mieux évaluer eux-mêmes l'équité et l'équilibre d'un accord obtenu que la loi ou un juge, dans le cadre d'une procédure ultérieure. Ce processus doit bien entendu aller de pair avec une bonne information des intéressés et une rédaction correcte de la convention.

Cela revient à dire qu'à un moment donné, le ou les parents font table rase du passé de commun accord avec leurs enfants. En d'autres termes, ils marquent tous leur accord sur le fait que chacun a jusque-là reçu autant et est désormais sur un pied d'égalité.

Aussi, l'idée de base de la présente proposition de loi est-elle que les donations figurant dans la convention ne peuvent plus donner lieu à un rapport ou une réduction.

Deux types de conventions pourront être conclues:

- d'une part, le père ou la mère pourrait rédiger un pacte successoral passé sous forme authentique, à condition que tous les héritiers présomptifs en ligne directe descendante y soient associés;

- anderzijds zouden de vader en de moeder een gemeenschappelijke erfovereenkomst met al hun respectievelijke vermoedelijke erfgenamen in rechte neerdalende lijn. Het gaat bovendien niet enkel om gemeenschappelijke afstammelingen.

In bovenstaande overeenkomsten zal een evenwicht worden vastgesteld. Dat evenwicht zal effectief in de akte moeten worden onderbouwd.

Daarbij zal onder andere rekening gehouden dienen te worden met schenkingen, ongeacht of deze van de vader of van de moeder afkomstig zijn, maar ook met alle andere voordelen toegestaan in de erfovereenkomst en de voordelen die reeds voor de erfovereenkomst werden toegekend.

Zowel de schenkingen als de voordelen moeten dan ook vermeld worden in de overeenkomst.

Bij de oefening om een evenwicht te bereiken zal het ook mogelijk zijn om één van de afstammelingen een schuldvordering toe te kennen op de andere afstammelingen.

Een ander belangrijk onderdeel van dit wetsvoorstel is dat een kind kan toestemmen dat al zijn kinderen in zijn of haar plaats worden toebedeeld. Een vrijwillige erfenissprong wordt bij deze dus mogelijk gemaakt.

Zoals reeds aangehaald zal het volgens dit wetsvoorstel, met het oog op nieuw samengestelde gezinnen, mogelijk zijn dat de beschikker in de overeenkomst ook zijn stiefkinderen mag toebedelen, zonder hierbij afbreuk te doen aan het evenwicht dat moet blijven bestaan tussen zijn eigen kinderen. Met stiefkinderen worden zowel de kinderen van de echtgenoot of echtgenote bedoeld, als de kinderen van de wettelijk samenwonende partner.

Het spreekt voor zich dat dergelijke overeenkomsten van groot belang zijn en een grote impact kunnen hebben. Daarom wordt in het wetsvoorstel bepaald dat het ontwerp van de overeenkomst minstens 10 dagen voor de datum van ondertekening aan de partijen moet worden bezorgd.

Gevolgen

Wanneer de partijen hebben toegestemd in een overeenkomst zoals hierboven beschreven, leidt dat onvermijdelijk tot afstand van een eventuele vordering tot inkorting en inbreng met betrekking tot de giften bedoeld in de overeenkomst. Dit geldt niet alleen voor de erfgenamen zelf, maar ook voor hun eventuele plaatsvervullers indien de erfgenaam in kwestie intussen is overleden.

- d'autre part, le père et la mère pourraient rédiger un pacte successoral commun avec tous leurs héritiers présomptifs respectifs en ligne directe descendante. Il ne s'agit en outre pas uniquement des descendants communs.

Les conventions précitées constateront un équilibre. Cet équilibre devra être effectivement étayé dans l'acte.

Il tiendra notamment compte des donations, qu'elles proviennent du père ou de la mère, mais aussi de tous les autres avantages accordés dans le pacte successoral et des avantages déjà accordés avant le pacte successoral.

Aussi la convention doit-elle mentionner tant les donations que les avantages.

Lors de l'exercice tendant à atteindre l'équilibre, il sera également possible d'accorder à l'un des descendants une créance sur les autres descendants.

Un autre aspect important de la présente proposition de loi est qu'un enfant peut accepter que tous ses enfants soient gratifiés à sa place. Un saut de génération volontaire est ainsi rendu possible.

Ainsi qu'il a été indiqué, pour les familles recomposées, la présente proposition de loi permettra au disposant de gratifier également ses beaux-enfants dans la convention, sans porter préjudice à l'équilibre qui doit être maintenu parmi ses propres enfants. Par beaux-enfants, on entend tant les enfants du conjoint que les enfants du cohabitant légal.

Il va sans dire que de telles conventions sont extrêmement importantes et peuvent avoir un impact considérable. La présente proposition de loi prévoit dès lors que le projet de convention doit être communiqué aux parties dix jours au moins avant la date de la signature.

Conséquences

La conclusion d'un pacte tel que décrit ci-avant implique inévitablement la renonciation des parties à une éventuelle demande en réduction ou de rapport liée aux dons visés dans le pacte. Cela vaut non seulement pour les héritiers eux-mêmes, mais aussi pour leurs éventuels représentants si l'héritier en question est décédé entre-temps.

Het beschikbare gedeelte zal wel nog steeds worden berekend op basis van de zaken die in de globale erf-overeenkomst werden opgenomen.

Van zodra de overeenkomst gesloten is, kan ze niet vernietigd worden wegens benadeling.

Er bestaat natuurlijk ook nog de mogelijkheid dat na het sluiten van de globale erfovereenkomst nieuwe vermoedelijke erfgenamen in rechte lijn opduiken. In dat kader kan bijvoorbeeld gedacht worden aan een later vastgestelde afstamming of adoptie.

In dat geval zal dit geen gevolgen hebben voor de gesloten overeenkomst.

Logischerwijze heeft die overeenkomst uiteraard geen uitwerking ten opzichte van de nieuwe erfgenaam en zal hij of zij wel nog de inbreng of inkorting kunnen vorderen.

Dit geldt echter niet voor andere nieuwe vermoedelijke erfgenamen zoals de langstlevende echtgenoot, indien het huwelijk plaatsvond na het sluiten van de overeenkomst. Zij zullen dus geen vordering tot inkorting of inbreng kunnen instellen.

Sarah SMEYERS (N-VA)
Sophie DE WIT (N-VA)
Goedele UYTTERSROT (N-VA)
Kristien VAN VAERENBERGH (N-VA)
Gilles FORET (MR)

La quotité disponible restera toutefois toujours calculée sur la base des biens qui ont été repris dans le pacte successoral global.

Une fois conclu, le pacte ne peut être annulé pour cause de lésion.

Il est bien sûr toujours possible que de nouveaux héritiers présomptifs en ligne directe se présentent après la conclusion du pacte successoral global. On peut notamment penser, dans ce contexte, à une filiation ou à une adoption constatée ultérieurement.

Dans pareil cas, il n'y aura pas de conséquences pour le pacte conclu.

Logiquement, ce pacte sera bien entendu sans effet à l'égard du nouvel héritier, lequel pourra donc encore demander le rapport ou la réduction.

Cela ne vaut toutefois pas pour d'autres héritiers présomptifs tels que le conjoint survivant, au cas où le mariage aurait eu lieu après la conclusion du pacte. De tels héritiers ne pourront donc pas introduire de demande en réduction ni de demande de rapport.

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 74 van de Grondwet

Art. 2

In boek III, titel II, hoofdstuk VII van het Burgerlijk Wetboek wordt een artikel 1080/1 ingevoegd, luidende:

“Art. 1080/1. § 1. Op ieder ogenblik kan de vader of de moeder, samen met de vermoedelijke erfgenamen in de rechte nederdalende lijn, een erfovereenkomst opstellen, verleden in authentieke vorm.

De overeenkomst bedoeld in het vorige lid heeft als voorwerp het bestaan vast te stellen van een evenwicht tussen de vermoedelijke erfgenamen in rechte nederdalende lijn van de beschikker, rekening houdende met de schenkingen en voordelen toegestaan in de vermelde overeenkomst en, indien de partijen dit wensen, met de vroegere schenkingen en voordelen gedaan als voorschot op erfenis of bij vooruitmaking. De overeenkomst omschrijft het geheel van de huidige en vroegere schenkingen en voordelen die zij omvat, teneinde het vastgestelde evenwicht te bereiken.

§ 2. Op ieder ogenblik kunnen de vader en de moeder, samen met de respectievelijke vermoedelijke erfgenamen in rechte nederdalende lijn, een erfovereenkomst opstellen. In dit geval kan het evenwicht tussen de vermoedelijke erfgenamen in rechte nederdalende lijn bedoeld in § 1 bereikt worden rekening houdende met het geheel van de schenkingen en voordelen respectievelijk toegekend door de beschikkers.

§ 3. De overeenkomst kan een of meer kinderen toebedelen door middel van een schuldvordering ten laste van de in de erfovereenkomst aangewezen ondertekenaars.

§ 4. Ieder kind van de beschikker kan erin toestemmen dat zijn eigen kinderen in zijn plaats worden toebedeeld. In die hypothese omvat de overeenkomst alle kinderen van het kind dat heeft toegestemd dat zijn eigen kinderen in zijn plaats worden toebedeeld, worden de door hen van de bloedverwant in opgaande lijn verkregen goederen behandeld alsof ze deze rechtstreeks van hem hebben verkregen.

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 74 de la Constitution.

Art. 2

Dans le livre III, titre II, chapitre VII, du Code civil, il est inséré un article 1080/1, rédigé comme suit:

“Art. 1080/1. § 1er. À tout moment, le père ou la mère peut rédiger, avec les héritiers présomptifs en ligne directe descendante, un pacte successoral passé sous forme authentique.

La convention visée à l'alinéa précédent a pour objet de constater l'existence d'un équilibre entre les héritiers présomptifs en ligne directe descendante du disposant, en tenant compte des donations et des avantages octroyés dans la convention susvisée et, si les parties le souhaitent, des donations et des avantages octroyés précédemment en avancement d'hoirie ou par préciput. La convention décrit l'ensemble des donations et avantages actuels et passés qu'elle contient, en vue d'atteindre l'équilibre visé.

§ 2. À tout moment, le père et la mère peuvent rédiger, avec les héritiers présomptifs respectifs en ligne directe descendante, un pacte successoral. Dans ce cas, l'équilibre entre les héritiers présomptifs en ligne directe descendante visés au § 1er peut être atteint en tenant compte de l'ensemble des donations et avantages octroyés respectivement par les disposants.

§ 3. La convention peut gratifier un ou plusieurs enfants au moyen d'une créance à charge des signataires désignés dans le pacte successoral.

§ 4. Tout enfant du disposant peut accepter que ses propres enfants soient gratifiés à sa place. Dans cette hypothèse, la convention contiendra tous les descendants de l'enfant qui a accepté que ses propres enfants soient gratifiés à sa place, et les biens que ces derniers auront reçus de l'ascendant seront traités comme s'ils les avaient reçus directement de lui.

§ 5. Onverminderd het evenwicht dat moet worden vastgesteld overeenkomstig § 1, derde lid, mag de beschikker eveneens, in de overeenkomst, een of meerdere kinderen van zijn echtgenoot of wettelijk samenwonende partner toebedelen.

§ 6. De toestemming van de partijen in de overeenkomst brengt de verzaking mee, in hoofde van elk van hen, aan de vordering tot inkorting en aan het verzoek tot inbreng met betrekking tot de giften waarop de overeenkomst betrekking heeft. De toestemming van de partijen in de overeenkomst geldt voor hen die tot de nalatenschap van de beschikker zouden komen door plaatsvervulling van de ondertekenaars. Niettegenstaande de verzaking aan de vordering tot inkorting bedoeld in het vorige lid, wordt de waarde van de in de overeenkomst begrepen schenkingen opgenomen in de massa bedoeld in artikel 922. De verzaking aan de vordering tot inkorting kan niet tot gevolg hebben dat de giften gedaan aan derden onderworpen zijn aan een belangrijkere inkorting dan deze in geval van afwezigheid van verzaking.

§ 7. De echtgenoot van de beschikker kan deelnemen in de §§ 1 en 2 bedoelde overeenkomst. Behoudens andersluidende bepaling in de overeenkomst, heeft de toestemming van deze, de uitwerking bedoeld in § 6.

§ 8. Het opdagen van nieuwe vermoedelijke erfgenamen in rechte nederdalende lijn na de overeenkomst heeft geen invloed op de geldigheid van de overeenkomst, maar deze blijft zonder uitwerking te hunnen opzichte.

Ten opzichte van de erfgenamen bedoeld in vorige lid, zijn de schenkingen bedoeld in de overeenkomst, wat betreft de inkorting en de inbreng, vermoed gezamenlijk te zijn gedaan aan het geheel van de vermoedelijke erfgenamen in rechte nederdalende lijn, ondertekenaars van de overeenkomst.

De andere vermoedelijke erfgenamen opgedaagd na de ondertekening van de overeenkomst mogen de inkorting niet vragen noch de inbreng van de erin begrepen schenkingen.

§ 9. De waardering van de voordelen en de schenkingen begrepen in de overeenkomst is definitief. De aldus toegestane verdeling kan bovendien niet worden vernietigd voor benadeling.”

13 november 2014

Sarah SMEYERS (N-VA)
Sophie DE WIT (N-VA)
Goedele UYTTERSROT (N-VA)
Kristien VAN VAERENBERGH (N-VA)
Gilles FORET (MR)

§ 5. Sans préjudice de l'équilibre qui doit être constaté conformément au § 1er, alinéa 3, le disposant peut également, dans le pacte, gratifier un ou plusieurs des enfants de son conjoint ou cohabitant légal.

§ 6. Le consentement des parties au pacte emporte, dans le chef de chacune d'elles, renonciation à la demande en réduction et à la demande de rapport pour ce qui concerne les dons couverts par le pacte. Le consentement des parties au pacte vaut pour ceux qui viendraient à la succession du disposant par représentation de ceux qui l'ont souscrit. Nonobstant la renonciation à la demande en réduction visée au précédent alinéa, la valeur des dons couverts par le pacte est reprise dans la masse visée à l'article 922. La renonciation à la demande en réduction ne peut avoir pour effet de soumettre les dons faits à des tiers à une réduction plus élevée que celle prévue en l'absence de renonciation.

§ 7. Le conjoint du disposant peut prendre part au pacte visé aux §§ 1er et 2. Sauf disposition contraire dans le pacte, le consentement de ce dernier a l'effet visé au § 6.

§ 8. L'apparition de nouveaux héritiers présomptifs en ligne directe descendante après la signature du pacte n'a pas d'influence sur la validité de celui-ci, mais le pacte reste inopérant à leur égard.

À l'égard des héritiers visés au précédent alinéa, les dons visés dans le pacte sont censés, en ce qui concerne la réduction et le rapport, avoir été faits conjointement à l'ensemble des héritiers présomptifs en ligne directe descendante, qui ont souscrit le pacte.

À l'égard des héritiers présomptifs apparus après la signature du pacte ne peuvent demander la réduction ni le rapport des dons couverts par ledit pacte.

§ 9. L'évaluation des avantages et des dons couverts par le pacte est définitive. Le partage ainsi autorisé ne peut en outre être annulé pour cause de lésion.”

13 novembre 2014